

Praca z mapą

Najczęściej spotykanym w praktyce szkolnej źródłem wiedzy, obok podręcznika, jest mapa historyczna. Uczniowie powinni korzystać z atlasów, tak by wydobyć maksimum informacji z każdej mapy. Aby tak się stało, należy dokładnie obejrzeć i zanalizować daną mapę.

Ogląd zewnętrzny mapy

1. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na **tytuł mapy**. Pozwala on lub ułatwia określenie tematu, którym będziemy się zajmować. Następnie należy rozpoznać przestrzeń mapy – czy to mapa Polski, Europy lub świata i jaką ewentualnie jego część obejmuje.
2. Kolejny krok to ustalenie, **czy jest to mapa wykonana współcześnie, czy też reprodukcja** z innej epoki. Informacja o dacie jej powstania i miejscu, w którym ją narysowano, może pomóc określić stopień wiarygodności. Inny będzie w odniesieniu do mapy powstałej przed wiekami, kiedy autor nie znał dokładnie realiów geograficznych przedstawianych okolic, inny zaś mapy powstałej w określonych kręgach politycznych negujących zaistniałe zmiany polityczne na danym obszarze (np. niektóre mapy powstające na terenie Niemiec po pierwszej i drugiej wojnie światowej nie uwzględniały nowych granic państw).
3. Następnie trzeba określić, **jakiego typu mapę analizujemy**. Czy to mapa opisowa pokazująca granice państw i pewne elementy krajobrazu naturalnego oraz ewentualnie interwencji poczynionych przez człowieka (osady ludzkie, młyny, elektrownie, lasy, pola itp.), czy też mapa tematyczna (przekrojowa), ukazująca wydarzenia lub sytuacje na danym etapie dziejów w sposób statyczny (polityczna, ekonomiczna), czy może problemowa, ilustrująca określone zagadnienie – wojnę lub bitwę. Może to być też mapa o charakterze syntetyzującym (rozwojowym) przedstawiająca wydarzenia lub fakty w sposób dynamiczny (np. mapa pokazująca ekspansję terytorialną państwa na przestrzeni dziejów itp.).

Na tym kończymy ogląd zewnętrzny mapy. Kolejnym etapem krytycznej pracy z mapą będzie określenie jej parametrów technicznych.

Określenie parametrów technicznych mapy

1. Musimy określić, **jaka jest skala mapy**. Będzie to szczególnie istotne np. w przypadku map, na podstawie których będziemy chcieli opisać przemieszczanie się ludności czy rozwój terytorialny.
2. Musimy też **przeanalizować legendę mapy**, która może zawierać oznaczenia czy elementy oznaczeń nieznane z map geograficznych. To bardzo ułatwi dalsze prace, bo nie będziemy musieli wszystkiego weryfikować w legendzie. Jeżeli polecenie wymaga od nas porównania elementów kilku map, konieczne będzie ustalenie, czy skala i oznaczenia na wszystkich mapach są jednakowe. Jeżeli nie są, trzeba określić przeliczniki, pozwalające na porównanie danych liczbowych lub odległości na mapach.

Teraz przechodzimy do właściwej pracy analitycznej, czyli wyciągnięcia z mapy (map) maksymalnej liczby wiadomości.

Analiza treści mapy

1. Najpierw musimy ustalić, **czy mapa przedstawia tylko terytoria opisane w tytule, czy większy obszar**, pozwalający na szersze porównania, krajów, regionów czy wpływów politycznych określonych potęg, które są na mapie zaznaczone. Za pomocą legendy możemy ustalić np. to, jak przebiegał ich rozwój terytorialny.

2. Następnie musimy **określić najważniejsze cechy, podobieństwa i różnice, które na podstawie mapy możemy wywnioskować** (np. warunki geopolityczne, różnice powierzchni państw, rodzaje gospodarki itp.). Możemy też porównać obszar z analizowanej mapy z jego mapą geograficzną, co poszerzy możliwości wyciągania wniosków.
3. Ostatnim elementem tego etapu prac będzie **opisanie wydarzeń przedstawionych w formie dynamicznej** (np. powiększanie się obszaru, przemieszczanie wojsk, rozwój gospodarczy itp.).
4. Na zakończenie wiadomości z mapy musimy podsumować; sformułować wnioski, ewentualnie porównać uzyskane wiadomości z informacjami z innych źródeł wiedzy.